

OORLOG, SCRABBLE EN EEN WONDERKIND

Mooie verhalen voor jongeren in de onderbouw

Susin Nielsen. (2017). *Wordnerd*. Rotterdam: Lemniscaat. Isbn 978 90 477 0893 3, € 15,95, 248 blz.

Raquel Jaramillo Palacio. (2017). *Wonder*. Amsterdam: Em. Querido's Kinderboeken. Isbn 978 90 451 2132 1, € 12,50, 352 blz.

Berti Persoons. (2017). *Oorlog in een koffer*. Hasselt: Clavis. Isbn 978 90 448 3054 5, € 19,95, 456 blz.

Deze keer aandacht voor een dik jeugdboek van de bij onze zuiderburen beter bekende schrijver Berti Persoons over de Jodenvervolging ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Een lijvige roman (ruim 450 pagina's), dat is waar, maar wel heel toegankelijk, goed geschreven en zeer geschikt voor leerlingen in de onderbouw. De Canadese Susin Nielsen laat weer van zich horen met *Wordnerd*. Het betreft een wat ouder verhaal dat al in 2008 in Canada verscheen, maar nu pas via Lemniscaat in een voortreffelijke vertaling ook voor ons taalgebied beschikbaar is. Tot slot zet ik het debuut van de Amerikaanse schrijfster Raquel Jaramillo Palacio (haar ouders kwamen oorspronkelijk uit Colombia) in het zonnetje. *Wonder* verscheen vijf jaar eerder in ons land, maar krijgt nu weer alle aandacht dankzij de uiterst succesvolle verfilming.

Oorlog in een koffer

Benjamin Jacoby is een jongen van Joodse afkomst die met zijn familie in het Vlaamse Mechelen woont. Zijn leven lijkt op dat van een gewone tiener, en Benjamin voelt zich in de eerste plaats

een Vlaming. Zijn ouders zijn hardwerkende, succesvolle middenstanders met een kruidenierswinkel. Als in mei 1940 de oorlog uitbreekt en Duitse bommen de stad Mechelen treffen, verandert het leven van de burgerbevolking en met name dat van de Joden ingrijpend. De Joodse bevolking wordt door de Duitse bezetter in toenemende mate beperkt in haar vrijheden en steeds meer klanten blijven weg uit de zaak van Benyamins ouders.

Uiteindelijk belandt het gezin in de beruchte Kazerne Dossin, van waaruit vele slachtoffers van de nazi's per trein vertrekken naar de vernietigingskampen in het oosten. Zo ook Benjamin en zijn familieleden. Hun eindbestemming is het concentratiekamp Auschwitz.

Benjamin overleeft niet alleen Auschwitz, maar ook Bergen-Belsen. Wat hem is overkomen, tekent hem voor de rest van zijn leven. Vlak voor zijn dood, bijna tachtig jaar later, vertelt hij zijn verhaal aan zijn kleinzoon Pieter, aan wie hij ook een koffertje nalaat. De kledingstukken, leesboeken, een foto en een zespuntige gele Jodenster in de koffer vormen de trieste nalatenschap van Benjamin aan zijn kleinzoon. Ze maken de herinneringen aan een inktzwarte periode in diens leven pijnlijk tastbaar.

Schrijver Berti Persoons is geboren in 1953 en heeft de oorlog zelf niet meegemaakt. In een nawoord in *Oorlog in een koffer* laat hij weten dat de Tweede Wereldoorlog hem altijd heeft geboeid en dat hij als jonge dertiger steeds meer belangstelling kreeg voor wat er in de concentratiekampen was gebeurd. Bezoeken aan onder meer Auschwitz en gesprekken met overlevenden sterkten

hem in het voornemen een verhaal te schrijven over de verschrikkingen in de vernietigingskampen. Ook al zijn de meeste namen in het boek verzonnen, de familie Jacoby is wel representatief voor wat velen in de oorlog hebben meegemaakt. Door het dramatische onderwerp en de directe manier van vertellen worden jongeren beslist geraakt. Het verhaal is geschikt voor lezers vanaf dertien jaar.

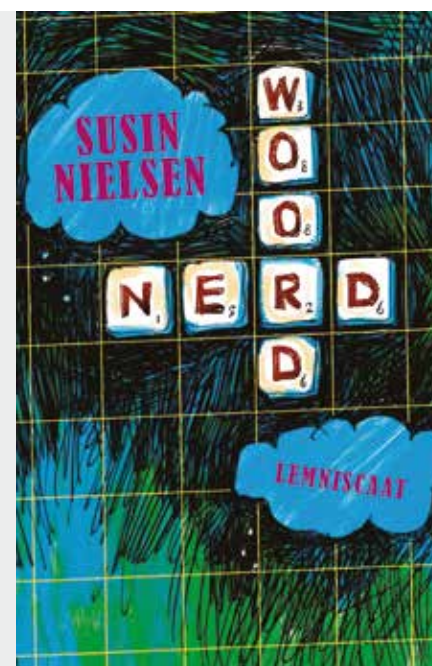
Scrabble als therapie

Ambrose zit thuis. Zijn vader heeft hij nooit gekend. Die is al jong overleden aan een aneurysma. Zijn overbezorgde moeder wil niet meer dat hij naar school gaat, omdat zijn 'vrienden' hem bijna hebben vermoord door een pinda tussen zijn boterham te stoppen. Niet dat Ambrose dat erg vindt – door zijn merkwuurde uiterlijk, het feit dat hij zo vaak verhuist, zijn pinda-allergie en zijn talent om altijd de verkeerde dingen te zeggen was hij al niet erg geliefd op school.

Nee, Ambrose voelt zich veel fijner in het souterrain van een ouder Grieks echtpaar waar hij met zijn moeder in Vancouver woont. Hopelijk woont hij daar nog even, want zijn moeder heeft als hulpleerkracht dikwijls tijdelijke contracten, waardoor ze geregeld verhuist.

Dan komt tot schrik van Ambrose' moeder de zoon van de Grieken weer thuis wonen: Cosmo, vers uit de gevangenis. Ambrose krijgt van zijn moeder te horen dat hij ver uit de buurt van Cosmo moet blijven, maar hij voelt daar helemaal niets voor. Er ontstaat een band tussen Ambrose en Cosmo, een vriendschap waarin het woordspel Scrabble een voorname rol speelt.

Deze nieuwe jeugdroman *Wordnerd*

van de Canadese schrijfster van *Wij zijn allemaal moleculen* (Lemniscaat, 2016) en *Optimisme is dodelijk* (Lemniscaat, 2017) is wederom een absolute aanrader en geschikt voor lezers van veertien jaar en ouder. Briljant is de wijze waarop alle scrabble-scènes in het verhaal zijn verwerkt. Het moet een stevige klus zijn geweest de Engelse woorden te vervangen door goede Nederlandse termen met een vergelijkbare lengte, moeilijkheidsgraad en puntenwaarde. Naar het schijnt hebben de vertaalsters Lydia Meeder en Barbara Zuurbier daarbij professionele hulp gekregen van de Nederlandse Scrabblebond.

Filmeditie van een internationale bestseller

Als je jong bent, wil je het liefst niet te veel opvallen. Want voor je het weet, lig je eruit of word je gepest. Maar wat nu als je er gewoon heel ongewoon uitziet? Niet een beetje anders, nee, echt heel erg anders. Hoofdpersoon August stelt zichzelf in het eerste deel van *Wonder* voor: 'Ik weet dat ik geen gewoon kind van tien ben. Oké, ik doe best gewone dingen. Ik eet ijs. Ik fiets. Ik honkbal. Ik heb een Xbox. Die dingen maken me gewoon.

Denk ik. En ik voel me ook gewoon. Van binnen. Maar ik weet dat gewone kinderen andere gewone kinderen niet zo bang maken dat ze gillend de speelplaats af rennen. (...) Ik ga niet beschrijven hoe ik eruitzie. Wat je ook denkt, ik weet bijna zeker dat het erger is.'

August Pullman is geboren met een zeer ernstige gezichtsafwijking, vooral veroorzaakt door het Treacher Collinsyndroom. Ook na vele operaties ziet hij er nog altijd ongewoon uit. Hij doet zijn best niet op te vallen, maar mensen schrikken als ze hem zien. Ze staren of kijken snel weg. Zijn ouders hebben August altijd thuis laten onderwijzen. Dat gaat nu veranderen. Hij gaat naar een echte school. En Auggie vindt dat doodeng – het idee dat klasgenoten straks oog in oog met hem staan. Hoe zullen ze reageren?

Het wordt nog veel moeilijker dan August vreesde. Hij wordt al snel belachelijk gemaakt en gepest. De kinderen op school negeren hem volkomen. Op één leerling na. Summer laat zich niet afschrikken door Auggies uiterlijk. Gesteund door haar houdt August vol. En zijn doorzettingsvermogen en moed worden uiteindelijk beloond.

Dit opmerkelijk debuut van de Amerikaanse schrijfster Racquel Jaramillo Palacio werd in ons land in 2013 voor het eerst uitgegeven. In Amerika was *Wonder* hét boek van het jaar en begonnen lezers campagnes tegen pesten. Het boek verscheen vervolgens in meer dan vijftig landen. *Wonder* is thans verfilmd met een hoofdrol voor de Canadese Jacob Tremblay, die eerder van zich deed spreken in de film *Room* (2015). Reden ook voor Querido, de uitgever die de Nederlandse rechten verwierf, om de roman opnieuw uit te brengen, gehuld uiteraard in een nieuw jasje.

Wonder is een verpletterend verhaal dat de lezer recht in het hart raakt. Stilistisch verrassend, fraai, inhoudelijk gevoelig en ontroerend. Een boek ook dat pijnlijk bloot legt welke verschrikkelijke gevolgen pesten kan hebben. Film en boek vormen een uitstekende bron voor een klassengesprek over pesten. En natuurlijk mag het boek niet ontbreken op de leeslijsten voor jongeren vanaf twaalf jaar. ■

Rob van Veen

Voor meer informatie over deze maar ook andere boeken, ga naar <www.eenboekjeopen.nl>.